

Konstruksjon av store forskergrupper som ny norm for god forskning

Standardisering av forskningen gjennom evaluering

Construction of Large Research Groups as a New Model for Quality in Research

Standardisation of Research through Evaluation

Bente Rasmussen

Professor

Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU

bente.rasmussen@ntnu.no

SAMMENDRAG

Artikkelen viser ved hjelp av institusjonell etnografi hvordan den nye malen for evaluering av norsk forskning (SAMEVAL) som ble gjennomført i 2017 for samfunnsfagene, konstruerer en norm for kvalitet i forskning basert på en naturvitenskapelig praksis der forskningen foregår i store, hierarkisk organiserte grupper med internasjonalt samarbeid. I denne tradisjonen er publikasjoner mangeforfatterskap, der alle som på noen måte bidrar (teknikere, laboranter, støttespillere osv.) er med. Gjennom den nye malen for evaluering konstrueres store forskergrupper som ny norm for organisering av forskning for samfunnsvitenskapen. Mens forskning i disse fagene i praksis oftest gjennomføres av en eller to forskere, eventuelt med en form for samarbeid med deres internasjonale nettverk, måtte fagmiljøene i evalueringsprosessen konstruere forskergrupper politisk ved hjelp av kolleger på samme eller andre forskningsfelt hvis de skulle tilfredsstillende normen for god forskning slik den ble definert i SAMEVAL.

Nøkkelord:

evaluering, New Public Management, store forskergrupper, indirekte styring, standardisering

ABSTRACT

Using institutional ethnography of the evaluation of social research in Norway (SAMEVAL) in 2017, the paper shows how this new form of evaluation constructs a norm for quality based on the practice of the natural sciences, where research is organized in large hierarchical groups with international partners. In this tradition all collaborators from professors to laboratory personnel co-author the publications. The new form of evaluation constructs large research groups as a common norm for organising scientific research, including social research. Research projects in the social sciences and humanities are normally carried out by one or two researchers, sometimes cooperating with an international partner. In the evaluation, research groups were defined as large, well-established groups with a designated leader, cooperating over time with enough resources to carry out large projects. Therefore, in SAMEVAL the disciplines had to politically construct large research groups by using colleagues from the same and nearby fields to meet the requirements of the evaluation's definition of research groups.

Keywords:

evaluation, New Public Management, large research groups, governmentality, standardisation

INNLEDNING

EU har gjort utdanning til et felles politisk spørsmål for å øke konkurransekraften i Europa gjennom satsing på kunnskap. Dette resulterte i en politikk for strømlinjeforming av høyere utdanning gjennom anbefalinger om hvordan universitetet burde organiseres og finansieres for å bli konkurransedyktig i et europeisk kunnskapsmarked. OECD anbefalte at universitetene burde bruke ressursene strategisk for å skape internasjonalt fremragende (eksellent) forskning og høyere utdanning. Gjennom fristilling fra statlig styring skulle resultatansvaret til ledelsen av universitetet føre til bedre resultater (OECD, 2002). Da regjeringen Bondevik II i 2001 vedtok å åpne for å fristille offentlige institusjoner, grep NTNU som første universitet i Norge denne muligheten med stor iver. Med sin erfaring fra samarbeid med næringslivet og tilpasning av utdanningsbehovet til deres behov, passet reformen perfekt for den tidligere Norges tekniske høyskole.

Etter fristillingen ble styringsstrukturen ved NTNU erstattet med en slags foretaksmodell med profesjonelt styre og ikke minst strategisk ledelse (Whitley, 2011). Når staten ikke lenger styrer direkte, men på armlengdes avstand, er rapportering og måling av resultater, innføring av prosedyrer for kvalitetskontroll og sammenlikninger mellom fag og institusjoner ved hjelp av periodiske eksterne evalueringer de sentrale styringsinstrumentene (Shore, 2008; Ferlie, Musselin & Andresani, 2009). Storbritannia har vært et foregangsland i slike evalueringer med sine Research Assessment Exercises som tydelig har inspirert SAMEVAL. I Norge har styringen av universitetet vært tillitsbasert og primært bestått av finansielle insentiver for å fremme ønsket atferd. De nye institusjonelle forskningsevalueringene hvert femte år (UTDEVAL i 2016, SAMEVAL i 2017) som NOKUT har satt i

gang, innebærer en ny form for styring gjennom resultatmålinger og evaluering (Bleiklie & Kogan, 2007).

Saunders (2012) skiller mellom typer av evaluering ut fra ulike kontekster og formål: om målet er regulering og kontroll, eller om den også skal fremme læring i og utvikling av organisasjonen. Mens den kvalitative evalueringen av sosiologisk forskning i 2009 hadde læring og forbedringer som mål og resulterte i anbefalinger om styrking av forskningen på visse områder (NFR, 2009; 2011), er SAMEVAL primært en evaluering for å kontrollere om institusjonen gjør en god nok jobb (Saunders, 2012, s. 427). Den inneholder imidlertid nye signaler om hva som oppfattes som kvalitet og hva som er verdt å streve etter gjennom hva den etterspør og legger vekt på: store (internasjonale) forskergrupper og dokumentasjon av virkningen av forskningen.

I denne artikkelen stiller jeg spørsmål om hvilke konsekvenser SAMEVALs evaluering med vekt på forskergrupper kan få for forskningen ved norske universitet. Fører vektleggingen av (store) forskergrupper etter modell av teknisk-naturvitenskapelig forskning til en sterkere styring av forskningen som kan få konsekvenser for forskningsfriheten?

NYLIBERALE STYRINGSTEKNOLOGIER

Fristilling av universitetet innebar ikke at statens makt over høyere utdanning ble borte, men at styringen nå foregår på andre måter. Foucault har kalt slike endringer i maktutøvelse i det moderne samfunnet 'liberal governmentality'. Begrepet inneholder både styring og mentalitet: at folket gjør det som forventes av dem som samfunnsborgere (Foucault, 2002). Ved å gjøre folket synlig gjennom å registrere dem, kan de følges opp, utdannes og informeres slik at de gjør det som er godt for dem og for samfunnet. Nikolas Rose og Peter Miller (1992) bruker begrepet styringsteknologier om de ulike metodene og teknikkene, dokumentene og prosedyrene som virkeliggjør myndighetenes ambisjoner i liberale demokratier (Rose & Miller, 1992, s. 175–176). Styringsteknologiene er mange og forskjellige: rapportering, statistikkføring, surveys, standardisering av utdanning, profesjonalisering osv. Statens makt er et resultat av alle disse teknologiene. De strukturerer folks liv når informasjon registreres slik at den kan kombineres og gjøres sammenliknbar. Dermed blir det mulig å diagnostisere tilstanden i samfunnet for å forbedre den (Latour, 1987). Her er produksjonen av statistikk sentral (Sætnan, Lomell & Hammer, 2011) fordi den gjør det mulig å sammenlikne utviklingen på tvers av organisasjoner og institusjoner over tid. Gjennom tall og målinger kan utviklingen i samfunnet evalueres kontinuerlig og tiltak for forandring settes inn.

Rose og Miller (1992) er særlig opptatt av nyliberalismens gjennomslag i de anglosaksiske landene fra midt på 70-tallet og dennes styringsteknologier. Nyliberalismen er skeptisk til politiske myndigheters styringsiver og argumenterer i stedet for at markedet bør erstatte planlegging. Nyliberalismen vil etablere markedet som arena for fordeling, og *individet*, som entreprenør i markedet, som ansvarlig for sitt liv.

Nyliberalismen er både en politisk filosofi og en økonomisk doktrine som kritiserer statsstyring og byråkrati og argumenterer for at markedet er det beste middelet for å oppnå

effektiv produksjon og fordeling av velferd. Målet er å skape en verden av rene markeder med nye individer og institusjoner som kan virkeliggjøre dette (Thomas & Davies, 2005; Pestre, 2009). I denne tankegangen, som er grunnlaget for New Public Management, er det *markedet* som er demokratisk fordi befolkningen kan velge produkter og tjenester fritt. Å styre er i et slikt perspektiv å legge til rette for at befolkningen skal ta de riktige valgene, det vil si at de fritt skal velge rett. Nyliberalismens ideal er selvstyrende individer som gjør kost-nytte-vurderinger på alle livets områder. Det betyr ikke at staten ikke har noen funksjon. Snarere tvert imot, ifølge Pestre (2009). Staten er sentral og må bidra aktivt til at alle blir frie og ansvarlige for sine valg ved å lære hvordan de kontinuerlig skal vurdere sine muligheter. Til dette brukes bl.a. revisjoner ('audits') etter malen av finansiell rapportering for å måle resultater, og ledelsesteknikker for systematisk sammenlikning ('benchmarking') (Shore, 2008). Benchmarking presenteres som et opplagt verktøy for å sammenlikne seg med andre og lære av de beste, og beste praksis er det som har vist seg å fungere best for å få et godt resultat. Når et moralsk imperativ er etablert for å forbedre seg, produseres en målestokk, og siden det som kan telles og måles i nøytrale termer er lettest å bruke i sammenlikninger, får indikatorer som kan tallfestes, gjennomslag (Pestre, 2009, s. 249). PISA-undersøkelsene i skolen og bibliometrien i forskningsverdenen er eksempler på dette.

Resultatmålingene og evalueringene produserer rangeringer: lister over hvem som er best, av universitet internasjonalt og av skoler nasjonalt og lokalt. Internasjonale sammenlikninger er blitt EUs prinsipp for konstant forbedring, og fører til en evig konkurranse om å være blant de beste. De får de nasjonale myndighetene til å forplikte seg til å arbeide for å gjøre det like bra som – eller bedre enn – andre land. Slik tvinges for eksempel land og skoler til å følge opp målingene og forbedre seg på områder hvor de ikke har gode nok resultater. Dette fører ifølge Bruno (2009) til en evig konkurranse som ingen kan vinne, men som disiplinere aktørene til stadig å arbeide for å forbedre seg.

Periodiske evalueringer er et viktig element i styringsteknologien. Plikten til forbedring fremmes gjennom hva som blir lagt vekt på i evalueringene. I økende grad er dette for universitetene å delta i den internasjonale konkurransen om å bli fremragende (eksellent) gjennom internasjonal publisering, fremragende forskergrupper og internasjonalt samarbeid med fremragende fagmiljøer. Resultatmålinger og evalueringer er sentrale styringsteknologier som har effekt fordi de viser hvilke resultater som skal nås, men også avstanden mellom virkeligheten og det som forventes. De bidrar til å endre måten folk oppfatter seg på (Shore, 2008) når de oppfordrer til å måle folks personlige kvaliteter i forhold til resultatindikatorerne (Power, 1994).

RESULTATSTYRING OG EVALUERING

Etter fristillingen fra staten, styres universitetene ved hjelp av periodiske evalueringer av NOKUT som skal sikre at kvaliteten på forskning og utdanning er god nok, og gjennom konkurransen i markedet for sin andel av statsbudsjettet. Mens universitetene tradisjonelt ble finansiert for å gjennomføre en avtalt portefølje studier med et vedtatt antall studenter, ble det i 2003 innført en ny resultatbasert finansieringsmodell basert på antallet produ-

serte studiepoeng og ferdige kandidater.¹ Denne modellen ble i 2006 utvidet til også å gjelde forskning, det vil si antall publikasjoner, ph.d.-er og eksterne forskningsmidler (Sørensen, 2010).

Resultatstyringen medførte at alt som teller i inntektssystemet må registreres. Elektroniske system for dokumentasjon av produserte studiepoeng og kandidater (FS) og publikasjoner (Cristin) er laget for å sørge for at denne informasjonen er tilgjengelig. Verdien av de vitenskapelige publikasjonene varierer etter typen publikasjon (bok, artikkel, bokkapittel) og etter om de er på nivå 1 eller 2. For å sortere publikasjonene på riktig nivå, er det laget et system for vurdering og revisjon av tidsskriftenes og forlagenes nivå for hvert fagområde, administrert av de nasjonale fagrådene (Sivertsen, 2009).² I systemet belønnes internasjonalisering ved at et nivå 2-tidsskrift må ha mindre enn 2/3 av bidragene fra landet det er basert i. Dette betyr i praksis at norskspråklige tidsskrift, uansett kvalitet, ikke kan kategoriseres som nivå 2-tidsskrift. Det gir et sterkt incitament til å publisere i internasjonale heller enn i norske fagtidsskrift, og publikasjonene til norske sosiologer er i økende grad engelskspråklige ifølge Cristin.

Fra 2015, med budsjetteffekt fra 2017, er beregningene endret i såkalt fagnøytral retning,³ slik at verdien av en publikasjon med mange forfattere ikke lenger deles på antall bidragsyttere, men gir høyere uttelling for flerforfatterskap fra flere institusjoner og ekstra uttelling dersom det er internasjonale medforfattere. Dette er gjort for å fremme samarbeid på tvers av institusjoner og store prosjekt med internasjonalt samarbeid. Det nye systemet er tilpasset teknisk-naturvitenskapelige fag og medisin (laboratoriefag) som har som tradisjon at alle bidragsyttere i prosjektet skal være medforfattere på publikasjonene. Endringen gir mangeforfatterskap (og særlig internasjonale medforfattere) bedre uttelling enn publikasjoner i humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag, som oftest har én til to aktive forfattere. Den signaliserer at store forskergrupper og internasjonale medforfattere på publikasjonene er det som etterspørres av bevilgende myndigheter.

Finansieringsmodellen inneholder også insentiver for å skaffe ekstern finansiering av forskningen. For å øke eksternfinansiering og fremme internasjonalisering, kanaliseres en del av det norske forskningsbudsjettet gjennom EUs forskningsprogrammer.⁴ Et argument for dette er at konkurransen om EU-prosjekt gjør at forskerne får sine søknader internasjonalt kvalitetsvurdert.

Resultatmålingene gjør det mulig å sammenlikne fag og institusjoner og rangere disse etter produksjon av resultatene som teller. Produksjonen av løpende statistikk lokalt og nasjonalt gjør dette til et viktig styringsinstrument i høyere utdanning. Det er effektivt for å disiplinere institusjonene og individuelle akademikere, og sørger for at de aktivitetene som telles, teller mest.

1. I den norske finansieringsmodellen, som nå er i endring, ligger en basisfinansiering i bunnen.
2. Danmark innførte også det norske systemet med enkelte endringer (Wright, 2014).
3. Den nye indikatoren skal være beregnet slik at den gir lik uttelling (i publikasjonspoeng) per år for en professor i naturvitenskap eller medisin som publiserer med mange, som en professor i samfunnsvitenskap eller humaniora som publiserer alene (Røeggen, 2017).
4. Ifølge opplysninger fra NFR gjelder det i 2018 2–2,5 milliarder kroner, mens NFR formidler ca. 9 milliarder.

Rangeringen av norske universitet internasjonalt er også blitt viktigere. Selv om norske masseuniversitet aldri kan nå opp i konkurransen med eliteuniversitetene, knyttes stor prestisje i å streve for å bli fremragende (Hicks, 2012), og universitetene jobber for å være i forskningsfronten. Eksellens har ikke noe bestemt innhold og er vanskelig å måle. Derfor brukes antallet internasjonale publikasjoner i toneangivende tidsskrift som indikator på kvalitet sammen med internasjonalt forskningssamarbeid (Lund, 2012; 2015) operasjonalisert som antall opphold av en viss varighet ved et (fremragende) internasjonalt fagmiljø (van den Brink & Benschop, 2012).

Gjennom evalueringer signaliseres hva som forventes, og sammenlikninger mellom institusjonene viser om de møter forventningene. Dermed ansvarliggjøres de som evalueres og oppmuntres til å følge styringssignalene (Rose & Miller, 1992; Thomas & Davies, 2005). Så lenge vi snakker om belønning som ressurser til forskning og akademisk prestisje, det vil si sentrale verdier i vitenskapelig virksomhet, kan vi anta at de ansatte ved universitetet følger styringssignalene. I den grad styringssignalene ikke samsvarer med deres verdier og praksis, vil de sannsynligvis være mindre villig til å følge disse. Normene for hva som er god forskning kan imidlertid også endres hvis styringssignalene gjennom økonomiske og faglige incitamenter endrer forskningspraksisen.

STRATEGIER FOR EKSELLENS

Siden EUs forskningsprogram er blitt en viktig konkurransearena for forskning, arbeider NTNU aktivt for at fakultet og institutt skal etablere forskergrupper som kan bli internasjonalt fremragende eller eksellente, og støtter disse med ekstra ressurser. Prorektor for forskning ved NTNU etablerte et eget Stjerne-program for unge forskere (Outstanding academic fellows) som understøtter NFRs satsing på yngre forskere gjennom FRIPRO. NTNU deltar også i NFRs Toppforsk-satsing (et spleiselag mellom NFR og universitetene) og spesielle innstegstillinger (Onsager Fellows).

Den strategiske styringen foregår ved hjelp av fordeling av forskningsressurser (Paradeise m.fl., 2009). Ved NTNU var dette lenge først og fremst prioritering av ressurser til de fire strategiske hovedsatsingsområdene havrom, bærekraftig utvikling (i betydningen klima og miljø), helse(teknologi) og energi. Dette var fagområder der NTNU allerede hadde internasjonalt ledende fagmiljøer, og stipendiatstillinger ble primært fordelt til disse områdene. Hovedsatsingsområdene er senere supplert med satsing på fremragende miljøer og kvalitet ('kvalitet i all forskning') som åpner for andre temaer og problemstillinger. Ved å tildele ph.d.-stipend til søkere på programmene til Norges forskningsråd og EUs ditto (ERC) dersom disse fikk meget god evaluering, men ingen midler, ble det bryet verd å legge arbeid i en søknad. Dette gjorde det mulig å få ressurser fra fakultetet både til egne ideer (FRIPRO) og til temaer som NFRs og ERCs programmer prioriterte.

Ønsket om økt kvalitet i høyere utdanning har ført til fusjoner mellom universitet og høyskoler og mellom høyskoler og forskningsinstitusjoner for å oppnå universitetsstatus. Det stilles strenge krav for å bli godkjent som universitet, og innføring av regelmessige evalueringsrunder hvert femte år av fag ved utdanningsinstitusjonene skal sikre at studieprogrammene har de kvalifikasjoner og ressurser som kreves. Den nye SAMEVAL for de

samfunnsvitenskapelige fagmiljøene i Norge, der ikke bare forskning, men også undervisningsprogram evalueres som pilot i 2017, er eksempel på dette.

Det er rimelig å anta at det som det blir lagt vekt på i evalueringen, får innflytelse på prioriteringene til institusjonen og de ansatte når de skal evalueres hvert femte år. Hva definerer SAMEVAL som kvalitet i forskningen gjennom evalueringen, og hvilke konsekvenser kan det få for universitets forskningspolitikk?

METODE

Artikkelen analyserer hva evaluering av typen SAMEVAL som styringsteknologi kan få som konsekvenser for styring og organisering av forskningen ved norske universitet. Dette er en etnografisk studie av «evaluation in action» som er en «emergent body of work», ifølge de Rijcke m.fl. (2015, s. 162) som har gjennomgått den internasjonale litteraturen om nyere evalueringspraksiser. Jeg er inspirert av institusjonell etnografi (IE), en fremgangsmåte utviklet av Dorothy Smith (2005) for å undersøke institusjonelle ordener. Den tar utgangspunkt i erfaringene til de som styres for å utforske, nedenfra og fra deres ståsted, den styrende institusjonelle ordenen. Ved å kartlegge hvordan erfaringene er knyttet til og organisert gjennom forhold utenfor den enkeltes virkelighet, er målet til institusjonell etnografi å avdekke hva som koordinerer hva vi gjør og andre gjør andre steder og tider (Smith, 2005). NTNU er et strategisk case siden dette universitetet var det første som fikk status som fristilt universitet med profesjonell styring og ansatt ledelse på alle nivå (Rasmussen, 2015). Erfaringene fra NTNU er derfor relevant for å forstå hvordan nye styringsteknologier former universitetets forskning.

Dorothy Smith har særlig vært opptatt av hvordan institusjonelle tekster styrer sosiale praksiser (Smith, 1990). Det kan være tekster i form av arbeidsbeskrivelser, rutiner, regler, reguleringer, kulturelle normer, måltall og idealer; tekster som griper inn i og organiserer folks handlinger, det vil si tekster som er performative. Gjennom å følge tekstene og deres virkning, blir det mulig å utvide etnografiske studier fra det lokale til det translokale for å utforske hvordan styring foregår (Smith, 2005). Institusjonell etnografi har vist seg å være produktiv i analyser av nyliberale endringer i offentlige institusjoner (Griffith & Smith, 2014; Widerberg, 2015). Det er derfor en velegnet måte å undersøke styringsteknologier og effektene av disse på. For å undersøke konsekvensene av NOKUTs evaluering av forskningen i Norge som styringsteknologi (Rose & Miller, 1992), har jeg tatt utgangspunkt i SAMEVAL 2017.

Ut fra mitt ståsted som undervisningsansvarlig og koordinator for sosiologi ved vårt institutt, deltok jeg i informasjonsmøter med NOKUT og fakultetet om evalueringen. Som fagansvarlig for sosiologi hadde jeg ansvar for å organisere evalueringsprosessen lokalt: å sørge for at vi ble enige om hvilke forskergrupper som skulle meldes inn (noe staben diskuterte på et instituttseminar høsten 2016), og for at de som skulle levere egevalueringer, gjorde dette. Jeg var som alle ansatte sosiologer innmeldt til den bibliometriske delen av evalueringen, men var ikke sentral i evalueringen av forskergruppene. Jeg og andre kolleger ble i løpet av arbeidet med egevalueringen av forskergruppene meldt inn i en av gruppene som perifere bidragsyttere for å få gruppa stor nok, og i den forbindelse leverte jeg

en publikasjon til evaluering. Mitt ansvar for å bidra til evalueringen var at jeg som fagansvarlig skrev egevalueringen av sosiologiundervisningen i piloten KOMBEVAL, noe som ikke er tema her.

Det var i denne posisjonen som koordinator jeg møtte evalueringens skjemaer i februar og mars 2017 og observerte forskergruppens arbeid med egevalueringen av forskergruppene som analyseres i artikkelen. Det var skjemaene og observasjonene av det til dels politiske arbeidet med fremstillingen og egevalueringen av forskergruppene som gjorde det klart for meg at SAMEVAL ikke bare registrerte, men også var sterkt normativ når det gjaldt hva slags forskning og ikke minst hvilken forskningsorganisering som ble forventet fra universitetene for å kunne bli regnet som kvalitativt gode eller fremragende.

SAMEVAL baserer seg primært på bibliometriske tellinger av publikasjoner, men inneholder også egevaluering av forskergrupper, fagdisipliner og institusjoner (forskningsinstitutt og fakultet er i denne sammenheng de relevante institusjonene). Et nytt element i evalueringen i tillegg til forskergruppene var at virkningen av forskningen ble etterspurt; i form av presentasjon av «impact cases» og de ti viktigste eksemplene på spredning av forskningen («dissemination») de siste ti–femten år fra hver disiplin som skulle dokumenteres. For å få dette til, ble alle sosiologene mobilisert til å bidra med eksempler.

Evalueringen var strukturert gjennom tekster: konkrete bestillinger i form av skjemaer som anga hva slags informasjon og materiale som institusjonen skulle fylle ut og sende inn. Det første var data fra Cristin om publikasjonene de siste ti år for alle innmeldte. I tillegg skulle de ti viktigste publikasjonene fra disiplinen som ble evaluert presenteres.⁵ Sammen med den beste publikasjonen fra de innmeldte forskerne i forskningsgruppene, ville disse publikasjonene bli lest og vurdert av et fagpanel. Evalueringen skulle gjøres på engelsk slik at et internasjonalt fagpanel kunne lese den, men det skulle også være nordiske representanter som kunne lese norskspråklige publikasjoner.

Det er styringsdokumentene i SAMEVAL som er gjenstand for analyse her, det vil si tekstene i skjemaene som skulle fylles ut og besvares. For lesbarhetens skyld har jeg bare presentert de sentrale delene av de viktigste dokumentene i evalueringen som viste hva SAMEVAL definerte som god forskning og forskningspraksis og hva de la vekt på av resultater. Tekstene er klippet ut av skjemaene og tydelig skilt fra min analyse gjennom den originale teksttypen eller ved sitat. Jeg var spesielt interessert i det nye elementet store forskergrupper og de skjemaene som skulle fylles inn. Tekstene og erfaringene med hvordan oppgaven ble løst av forskergruppene, er utgangspunktet for analysen av mulige konsekvenser av evalueringen og dens kvalitetskriterier for god forskning. De relevante delene av skjemaene presenteres sammen med erfaringene med å produsere egevalueringene fra forskergruppene i sosiologi ved NTNU. Erfaringene fra de andre sosiologiinstituttene er basert på referatet fra fagrådsmøtet i sosiologi våren 2017, der erfaringene med SAMEVAL ble diskutert.

5. I utvalget av disse tok vi hensyn til å vise bredden i forskningen og supplere bidragene fra forskergruppene som skulle evalueres kvalitativt av fagpanelet.

STYRING GJENNOM EVALUERING

I SAMEVAL var det institusjonen, her fakultetet og ikke instituttet, som var enhet for evaluering. Under denne skulle disiplinene (som ofte ikke var samlet i én enhet) evalueres av et fagpanel, og institusjonen skulle melde inn deltakere til evaluering. I vårt tilfelle ble alle sosiologer (eller de som definerte sin forskning som sosiologisk) ved vårt institutt og i tverrfaglige institutt og sentre ved fakultetet innmeldt. Cristin ble brukt til å samle inn data om publikasjonene til alle innmeldte, og det var de *bibliometriske* data som ble vurdert når det gjaldt alle innmeldte sosiologer ved fakultetet.

Ifølge opplegget for evalueringen hadde institusjonene som hadde meldt inn forskere, mulighet til å melde inn forskergrupper til evaluering. Forskergruppene skulle vurderes av et internasjonalt fagpanel (som disiplinen kunne foreslå medlemmer til). Av veiledningen ble det tydelig at det her var snakk om å vise at instituttet hadde internasjonalt fremragende forskergrupper:

Kriterier	Beskrivelse
Forskning på høyt internasjonalt nivå	Dokumentert gjennom publikasjoner i sentrale internasjonale publiseringskanaler. En eller flere av gruppas medlemmer kan de siste 5 år eksempelvis ha: <ul style="list-style-type: none"> – vært invitert foredragsholder (key note) på internasjonale konferanser – hatt gjesteforskeropphold i utlandet – hatt oppgaver som fagfelle i vurdering av publikasjoner, forskningsprosjekter eller andre faglige verv utenfor Norge – vært leder av eksternt finansiert prosjekt – deltatt i internasjonalt forskningssamarbeid (f.eks. dokumentert gjennom prosjektsamarbeid, sampublisering eller deltakelse i redaksjoner eller faglige komiteer utenfor Norge)
Minst 5 medlemmer	3 av 5 medlemmer må være ansatt ved institusjonen som melder inn gruppen, og minst 2 av disse må være fast vitenskapelig ansatte. 2 eller flere medlemmer kan være ansatt ved andre nasjonale eller internasjonale institusjoner dersom forrige kriterium er oppfylt
Ha en organisering og et formål som lar seg beskrive i egnevalueringsskjemaet	Se vedlagte egnevalueringsskjema (self assessment) for forskergrupper

Ut fra denne lista var det mulig for mange å kvalifisere seg som forsker på høyt internasjonalt nivå. Problemerk oppstod imidlertid i møtet med det neste kravet som var absolutt: tre av fem medlemmer måtte være ansatt ved institusjonen, og minst to av disse fast vitenskapelig ansatte. To eller flere kunne være ansatt ved andre nasjonale og internasjonale institusjoner.

KONSTRUKSJONEN AV FORSKERGRUPPER

Vi hadde i tidligere diskusjoner bestemt hvilke forskergrupper som var aktuelle fra vårt institutt: to fra sosiologi og to fra statsvitenskap. Å fylle inn skjemaet for egenevaluering var fremstilt som enkelt fra NOKUTs representanter og fakultetet. Dette skulle imidlertid vise seg å bli vanskeligere enn som så, og krevde godt politisk håndverk.

Ut fra bestillingen på forskergruppens egenevaluering var det tydelig at det handlet om grupper som var etablert og hadde arbeidet sammen over tid, dedikert til ett felles forskningsprosjekt eller forskningsfelt og som rekrutterte ph.d.-kandidater til forskningen. Her var det lett å tenke strategiske forskergrupper (fremragende) eller Toppforsk-grupper etablert av institusjonen i forbindelse med strategiske forskningssatsinger. En av gruppene på sosiologi var en gruppe som hadde fått strategiske midler fra universitetet og som liknet en forskergruppe slik det ble definert i kriteriene. Gruppen var organisert rundt en ung Stjerneforsker med redusert undervisningsbelastning som var tildelt ressurser i form av stipendiater fra NTNU. Stjerneforskeren hadde dessuten skaffet eksterne forskningsmidler til flere delprosjekter og stipendiater. Denne enhetlige og relativt store gruppa som arbeidet med et felles datamateriale, kvalifiserte ifølge kriteriene til betegnelsen forskergruppe ved at en annen fast ansatt på samme fagområde også hadde deltatt i gruppa. Alle de andre medlemmene var midlertidig ansatt på interne eller eksterne midler.

Den andre forskergruppa ved instituttet som ble meldt inn bestod av to fast ansatte, samlet rundt et forskningsfelt som de hadde arbeidet på lenge. De hadde hatt masterstudenter og stipendiater på fagfeltet over mange år, og var godt etablert nasjonalt og internasjonalt. De liknet de vanlige forskergruppene i sosiologi og statsvitenskap med prosjekter med en eller to forskere, masterstudenter og en (eller i beste fall to) stipendiater, avhengig av institusjonens fordelingspolitikk for ph.d.-stipend.

Den vanligste faglige samarbeidsformen i et forskningsprosjekt i sosiologi har vært én, i høyden to forskere, som samarbeidet om et prosjekt, med eller uten stipendiater, eller i noen sammenhenger et samarbeid mellom en universitetsansatt forsker og en samarbeidspartner ved en forskningsinstitusjon. Denne måten å organisere samarbeidet rundt forskning på kvalifiserte ikke til kategorien forskergruppe, ifølge SAMEVALs kriterier om minst fem medlemmer hvorav minst to fast ansatte.⁶ Kravet om at flere fast ansatte var aktivt involvert i forskergruppa over tid, var særlig problematisk. I vårt tilfelle ble kravet om minst to fast ansatte ved institusjonen per 1.10.2016 et problem, fordi den ene av de to fast ansatte var «emeritert» per 30.9.2016 og dermed ikke kunne telles som fast ansatt ved institusjonen per 1.10.2016, evalueringens målepunkt.

FORSKERGRUPPER FOR FREMRAGENDE FORSKNING

For å telle med, måtte forskergruppene registreres. Av informasjonen som krevdes, gikk det frem at gruppa måtte ha en tydelig leder og være en permanent organisert gruppe med felles mål og aktiviteter, slik evalueringen definerte dette.

6. Kravet var opprinnelig tre fast ansatte, men det ble redusert til to.

For å kvalifiseres som forskergruppe i SAMEVALs definisjon, måtte det derfor konstrueres forskergrupper ved å lage et narrativ der andre forskere ble skrevet inn som en integrert del av gruppa. Dette handlet om forskere hvis arbeid var relevant og som hadde publisert på fagområdet, men som arbeidet på et bredere forskningsfelt enn det forskningsgruppa var opptatt av.

I dokumentasjonen av forskergruppa skulle alle medlemmene dokumentere sine forskningsprosjekter, ekstern finansiering, antall publikasjoner og antall ph.d.-kandidater de siste ti år. Dessuten skulle de tre viktigste publikasjonene i perioden listes opp, og den beste skulle legges ved i pdf-form. I tillegg ble det forventet at forskergruppene stilte med et «impact case» som dokumenterte forskningens virkning på og bidrag til samfunnet.

Egenevalueringen skulle også dokumentere forskergruppas bidrag til vertsinstitusjonens strategiske mål og informasjon om hvordan institusjonen støttet arbeidet (1.1 i skjemaet). Dette tydet på en forventning om strategisk styring av forskningen fra moderinstitusjonens side.

Hovedtema i egenevalueringen var forskningsaktiviteten og profilen til forskergruppene. Det ble spurt etter gruppenes bidrag til «the state of the art» på feltet når det gjaldt teori og metode, empiriske funn, tverrfaglig utvikling og produksjonen av datasett (1.2 i skjemaet).

Skjemaet viste at evalueringen oppfattet forskergrupper som en permanent organisering med ansatte, stipendiater og en leder med redusert ansvar for undervisning, slik Stjerneforskere og Topp-forskere vanligvis har. Dette ble bekreftet i spørsmålet om antall timer undervisning levert av forskningsgruppa – «if relevant» (1.5 i skjemaet). Det ble også tydelig at forskergruppene ble sett på som et viktig bidrag til rekruttering og utdanning av forskere. Også internasjonal rekruttering og opphold i utlandet for stipendiatene ble etterspurt.

Med hensyn til forskergruppene i sosiologi, passet dette godt for Stjerne-forskergruppa. Den var nettopp organisert etter en slik mal. Det passet imidlertid dårlig for den veletablerte forskergruppa i sosiologi som hadde hatt mange masterstudenter på prosjektene, men i senere tid ikke fått tildelt stipendiater. De var imidlertid sentrale i et stort og aktivt internasjonalt nettverk, og publiserte (internasjonale) bidrag fra prosjektet og fagfeltet. Den normale forskningsorganiseringen i faget passet derfor ikke til normen for forskergrupper, men forskergruppene som hadde fått en så sentral plass i evalueringen, passet heller ikke inn i den normale universitetsstrukturen der de ansatte har like stort ansvar for undervisning og forskning. Forskergruppene fremstod som ekstraordinære og noe som universitetet måtte organisere spesielt for å kunne oppnå fremragende forskning.

Rebecca Lund (2015), som studerte det fusjonerte Aalto Universitys arbeid for å bli internasjonalt fremragende (blant de 100 beste i verden), fant at strategien om å bli fremragende eller eksellent medførte et eget vokabular for å fremheve sine kvaliteter i søknadsprosesser om midler. I dette eksellent-vokabularet het det ikke ‘my international colleagues’, men ‘leading scholars in the field’, det var ikke ‘good’, men ‘excellent’ og ‘world class’ (Lund, 2015, s. 141). Det forskerne ved institusjonen kalte «the Aalto language»,⁷ ble aktivert når de skulle beskrive seg selv og institusjonen for å plassere seg strategisk i konkurransen om

7. Det sier vel seg selv at Aalto Universitys språk var internasjonalt, det vil si engelsk.

å være blant de beste internasjonalt. Denne språkbruken med bruk av blomstrende adjektiv så vi også spor av i egevalueringen av forskergruppene.

Stjerne-forskergruppa, som allerede ved etableringen hadde fått merkelapp som potensielt fremragende, presenterte seg som en «already among the leading international research groups» innen sitt felt med et nettverk av samarbeidspartnere «who are world leaders in the field». En av de internasjonale forskerne i nettverket ble beskrevet som «world-renowned and highly influential», og med referanse til en nylig omtale «the most prolific ... researcher the world has seen over the last 50 years». Gruppa beskrev at de ville bli et verdensledende senter på sitt område. Deres nettverk «includes all world-leading research groups in the field» (som så nevnes ved navn), og de hadde «taken a global lead into the research on (deres felt)».

Gruppa som hadde arbeidet med et spesifikt problemområde over lang tid med særlig vekt på internasjonalt samarbeid og internasjonale perspektiver i sitt siste prosjekt, var preget av dokumentasjon og beskrivelser av funn og teoretiske bidrag. I den grad det forekom skryt, var det referat av andres uttalelser om forskningens betydning. Denne gruppa, som var tettest integrert i den generelle undervisningen i sosiologi, liknet mest på den måten forskning og forskningssamarbeid er organisert på i faget. For å passe inn i malen for en forskningsgruppe, ifølge SAMEVAL, var flere ansatte med forskning på deres fagfelt tatt med som samarbeidspartnere, selv om disse ikke var direkte involvert i deres prosjekt.

Det var tydelig at malen for forskergrupper i evalueringen ikke passet den ordinære organiseringen av forskningen ved universitetet. Den brøt med tradisjonen i sosiologi og liknende fag der små grupper samarbeidet på ulike prosjekt og delte ansvaret for undervisningen på sine fagområder. Normen om store forskergrupper utfordrer dermed organiseringen av forskningen i samfunnsvitenskap.

EVALUERING AV EFFEKTEN AV FORSKNINGEN

SAMEVAL introduserte et nytt element i evalueringen, nemlig virkningen av forskningen på samfunnet eller på enkeltområder/enkelte grupper (impact) etter modell av de periodiske forskningsevalueringene i Storbritannia. Dette skal ivareta betydningen av forskningen for samfunnet. Ifølge bestillingen var det frivillig om man ville dokumentere virkningen gjennom et eksempel, men det ble understreket at forskergruppene burde ha en impact case. Dette understreket betydningen av forskergruppene i forhold til de andre ansatte som var innmeldt til evalueringen og som bare ble telt gjennom bibliometriske metoder. Denne nye siden ved evaluering av forskningen er beskrevet som følger:

The research group may document examples (cases) of the impact of their research beyond academia. The impact of the research is defined as any effect on, change or benefit to the economy, society, culture, public policy or services, health, the environment and quality of life, beyond academia. Impact includes, but is not limited to, an effect on, change or benefit to:

the activity, attitude, awareness, behaviour, capacity, opportunity, performance, policy, practice, process or understanding

of an audience, beneficiary, community, constituency, organisation or individuals in any geographic location whether locally, regionally, nationally or internationally.

Please note the following requirements for reporting impact:

The research underpinning the impact cases should be anchored within the research group.

Both the research and the impact should have been produced within the last 10–15 years. Priority should be given to more recent examples.

I første utgave av skjemaet var det foreslått at impact eller virkning skulle måles ut fra siste fem–tiårsperiode. Siden det er urimelig å forvente effekt i samfunnet av forskning innenfor en så kort tidsramme, ble perioden utvidet til ti–femten år. Ettersom det fremover er planlagt å evaluere høyere utdanning hvert femte år, er det ikke usannsynlig at vi kan måtte dokumentere effekten av forskningen på kortere sikt. Det kan føre til at det blir mer vekt på presentasjon av kortsiktige prosjekter for å løse konkrete problemer for å legitimere fagets nytte.

Det er ikke bare gjennom «impact case» at nytten av forskningen vurderes. I egevalueringen av disiplinen ble også de ti viktigste eksemplene på spredning (dissemination) av forskningsresultatene etterspurt. Disse er gjenstand for kvalitativ evaluering av et fagpanel på samme måte som de ti viktigste publikasjonene fra disiplinen de siste ti år som skulle legges ved disiplinens egevaluering. Et nytt element i SAMEVAL var at denne formen for evaluering ikke bare var opptatt av resultatene som produseres (publikasjonspoeng gjennom Cristin, studiepoeng og kandidater gjennom FS i KOMBEVAL), men også i stor grad *hvordan* de produseres, nemlig gjennom internasjonal publisering (og phd.-ere) og store internasjonale forskergrupper. I et fag som sosiologi med et begrenset antall vitenskapelig ansatte (og stipendiater) som skal dekke et bredt fagfelt, har instituttene vært organisert rundt (midlertidige) fag- og satsingsområder der forskerne samarbeider i ulike konstellasjoner. I denne typen fagmiljø ligger det ikke til rette for å organisere forskningen kollektivt i store spissede forskergrupper, slik SAMEVAL legger opp til.

Gitt at evalueringene av fagene skal foregå hvert femte år, er det rimelig å anta at vekten på forskergrupper, slik de er definert i evalueringen, kan føre til en disiplinering ved instituttene slik at de etter hvert innretter seg og organiserer sin forskning i forskergrupper slik de beskrives i SAMEVAL. Store forskergrupper krever tilgang på ekstra ressurser og forutsetter dermed eksternfinansierte prosjekter. Det vil virkeliggjøre ledelsens ønsker om strategisk styring og spissing av forskningen ved hjelp av strategiske forskergrupper og ekstern finansiering for å oppnå eksellens gjennom internasjonalt forskningssamarbeid og internasjonale sampublikasjoner.

DISKUSJON

Evaluering av forskning som SAMEVAL skiller seg fra evalueringer som har fokus på *resultatene* av virksomhetens arbeid når den så eksplisitt er opptatt av *hvordan* forskningen er organisert, nemlig gjennom store forskergrupper under permanent ledelse. Dette er en modell for forskning som er mer typisk for laboratoriebaset forskning i teknisk-naturvitenskapelige fag og medisin, men sjelden i samfunnsvitenskapen. Forskergrupper og forsk-

ningssamarbeid er ikke ukjent i disse fagene, men gruppene er ofte mindre og knyttet til konkrete prosjekter. Flere forskere grupperes også innenfor (vekslende) forskningsområder der nye prosjekt gjennomføres i samarbeid med stipendiater og masterstudenter.

I det nasjonale fagrådet for sosiologis vårmøte 2017, ble erfaringene fra evalueringen av sosiologi diskutert. Det viste seg at ingen av sosiologiinstituttene hadde slike forskergrupper som SAMEVAL etterlyste (utenom NTNU, som tidlig innførte strategisk styring ved universitetet og hadde noe som liknet en forskergruppe etter SAMEVALs definisjon). Likevel hadde alle de evaluerte miljøene politisk konstruert forskergrupper for å svare på evalueringens etterspørsel. Forskergruppene ble for eksempel konstruert på basis av fagområder som hadde vært viktige de siste ti årene og/eller hadde produsert viktige resultat/mange publikasjoner. I flere tilfeller var de konstruerte gruppene allerede historie, og fagområdene ved instituttene erstattet med, eller i ferd med å erstattes med, nye konstellasjoner og fagområder. I ett tilfelle var forskergruppene basert på de forskerne som hadde publisert mest og som derfor ble konstruert som en gruppe. Vi ser her hvordan en mal for evaluering skapte en form for selvpresentasjonen av disiplinen som tilfredsstilte oppdragsgivers krav uten at dette nødvendigvis gjenspeilte forskningsvirkeligheten (Clarke, 2005). Evaluering som styringsteknologi der de ulike fagmiljøene blir vurdert og sammenliknet, virker dermed ved å synliggjøre hva som kreves og hvem som presterer best og godt nok.

Kriteriene i evalueringen for hva som er den beste måten å organisere forskningen på for å bli sett på som internasjonalt fremragende, kan skille mellom de som er fremragende og resten. Da kan de bli instrumentelle i å selektere kandidater til strategiske satsinger som belønnes med ekstra ressurser og gode forhold for sin forskning. Dette kan resultere i en selvoppfyllende profeti: de man satser på får gode muligheter, og lykkes derfor. I denne sammenheng er det interessant å se at den store vekten på forskergrupper i evalueringen kan ha betydd at strategien til HiOA (OsloMet) med å «kjøpe opp» forskningsinstituttene AFI, NOVA og NIBR for å kunne bli universitet, lyktes.

SAMEVALs mal for forskergrupper kan medføre en mer hierarkisk organisert og styrt forskning. En hierarkisk organisering av forskningen minner sterkt om tidligere tiders organisering av universitetet, der en professor som hadde en lærestol styrte sin gruppe av (unge) underordnede amanuenser. Denne modellen ble avvirket ved moderniseringen av universitetet i Norge og i de fleste vestlige land på 1970-tallet, men lever fremdeles videre i Tyskland og Nederland der professoren er den faglige lederen med stor makt på sitt fagområde (se for eksempel van den Brink & Benschop, 2012). Den moderne demokratiske organiseringen, der de ansattes kompetanse og ferdigheter gir dem faglige utfordringer og ikke en bestemt plass i et hierarki, har gitt rom for større mangfold og åpnet for større tematisk og teoretisk spennvidde og fornying i forskning og undervisning.⁸

Vil denne politikken virke? Det er fare for det. Vi medvirker aktivt i evalueringen for å fremstille oss som så dyktige som mulig i forhold til det som måles. Å få universitetet til å streve etter å bli eksellent, er effektivt som politisk mål siden begrepet ikke har noe spesifikt innhold og det er umulig å være imot økt kvalitet i forskningen (Weingart & Maassen, 2007). Vårt mål som akademikere er å være flinke forskere og gode undervisere som utdan-

8. Det har også endret kjønns sammensetningen av fagstabene.

ner dyktige kandidater. De akademiske verdiene blir medvirkende til at vi lar oss styre gjennom evalueringene (Shore, 2008, s. 291). Når de ansatte opplever at kravene til studentaktiv undervisning, veiledning og ikke minst møter og dokumentasjon av undervisning og evaluering øker, får de lite sammenhengende tid til forskning. Ved å bruke tid på å skrive gode søknader om eksterne midler, belønnes de med forskningsressurser fra universitetet og frikjøp til forskning. Det fører til at flere søker om forskningsmidler for å muliggjøre forskningsplaner. Vi ser en tydelig tendens til dette i sosiologi ved NTNU.

Kombinert med endringene i verdsettingen i publikasjonssystemet, der store internasjonale forskningsgrupper med sampublikasjoner får større uttelling enn publikasjoner med få forfattere, kan dette føre til at disiplinlag som sosiologi blir presset inn i malen til naturvitenskapelige fag eller blir marginalisert. Vi kan frykte for at norske sosiologiske publikasjoner fra kvalitativ forskning ikke vil gi stor uttelling. Våre forskningsresultater er imidlertid viktige, ettersom kunnskap om samfunnet ofte ikke er generell og gjelder overalt for alle samfunn, men nasjonal og lokal. Hvis vi bare skulle publisere internasjonalt, ville denne kunnskapen ikke være tilgjengelig for de som har bruk for den, og dermed heller ikke få noen «impact» i Norge.

Det er kanskje her vi kan holde fanen oppe for sosiologi, siden et fags relevans også er et politisk spørsmål. Det er derfor farlig å bare prestere på den arenaen som NOKUT og Forskningsrådet legger mest vekt på (internasjonale publikasjoner på nivå 2), fordi vi da kan bli irrelevante når det gjelder å analysere og tolke utviklingen i det norske samfunnet og vårt samfunns problemer for å bidra til å løse dem. Dersom vi ikke lenger bidrar med relevant kunnskap og innsikt, kan vi miste den politiske støtten for vår type forskning som skal komme hele befolkningen til gode.

REFERANSER

- Bleiklie, I. & Kogan, M. (2007). Organization and governance of universities. *Higher Education Policy*, 20, 477–493.
- Bruno, I. (2009). The «indefinite discipline» of competitiveness. Benchmarking as a neoliberal technology of government. *Minerva*, 47, 261–280. DOI: 10.1007/s1 1024-009-9126-2.
- Clarke, J. (2005). Performing for the public: Doubt, desire, and the evaluation of public services. I du Gay, P. (red.), *The Values of Bureaucracy*. Oxford: Oxford University Press.
- De Rijcke, S., Wouters, P. F., Rusforth, A. D., Franssen, T. P. & Hammerfelt, B. (2015). Evaluation practices and effects of indicator use – a literature review. *Research Evaluation*, 25(2), 161–169.
- Ferlie, E., Musselin, C. & Andresani, G. (2009). The ‘steering’ of higher education system: A public management perspective. I Paradeise, C. m.fl., *University Governance: Western European Comparative Perspectives* (s. 1–20). Dordrecht: Springer.
- Foucault, M. (2002). *Forelesninger om regjering og styringskunst*. Oslo: Cappelen.
- Griffith, A. I. & Smith, D. E. (2014). Introduction. I Griffith, A. & Smith, D. E. (red.), *Under New Public Management. Institutional Ethnographies of Changing Front-line Work* (s. 3–22). Toronto: University of Toronto Press.
- Hicks, D. (2012). Performance-based university research funding systems. *Research Policy*, 41, 251–261.

- Latour, B. (1987). *Science in Action*. Milton Keynes: Open University Press.
- Lund, R. (2012). Publishing to become an «ideal academic»: An institutional ethnography and a feminist critique. *Scandinavian Journal of Management*, 28(2), 218–228.
- Lund, R. W. B. (2015). *Doing the Ideal Academic. Gender, Excellence and Changing Academia*. Doctoral dissertation. Helsinki: Aalto University.
- NFR (2009). *Sociological Research in Norway. An evaluation*. Oslo: The Research Council of Norway.
- NFR (2011). *Evaluering av sosiologisk forskning i Norge. Oppfølgingsutvalgets innstilling*. Oslo: NFR.
- OECD (2002). *Distributed Public Governance. Agencies, Authorities and Other Government Bodies*. Paris: OECD.
- Paradeise, C., Reale, E., Bleiklie, I. & Ferlie, E. (red.) (2009). *University Governance: Western European Comparative Perspectives*. Dordrecht: Springer.
- Pestre, D. (2009). Understanding the forms of government in today's liberal and democratic societies: An introduction. *Minerva*, 47, 243–260. DOI: 10.1007/s11024-009-9126-2.
- Power, M. (1994). *The Risk Management of Everything: Rethinking the Politics of Uncertainty*. London: Demos.
- Rasmussen, B. (2015). From collegial organization to strategic management of resources. Changes in recruitment in a Norwegian university. *Sage Open*, July–September 2015, 1–11. DOI: 10.1177/2158244015603904.
- Rose, N. & Miller, P. (1992). Political power beyond the state: Problematics of government. *British Journal of Sociology*, 43(2), 172–205.
- Røeggen, V. (2017). Presentasjon av NPI. Fagrådsmøtet i sosiologi i Bergen, 14.11.2017.
- Saunders, M. (2012). The use and usability of evaluation outputs: A social practice approach. *Evaluation*, 18(4), 421–436.
- Shore, C. (2008). Audit culture and illiberal governance. *Anthropological Theory*, 8(3), 278–298. DOI: 10.1177/1463499608093815.
- Sivertsen, G. (2009). Publiseringssindikatoren. Formålet – resultatet – diskusjonen. I Ø. Østerud (red.), *Hvordan måles vitenskap? Søkelys på bibliometriske metoder*. Oslo: Det norske vitenskapsakademi.
- Smith, D. E. (1990). *Texts, Facts and Femininity: Exploring the Relations of Ruling*. London: Routledge.
- Smith, D. E. (2005). *Institutional Ethnography: A Sociology for People*. Lanham, MD: AltaMira Press.
- Sætnan, A. R., Lomell, H. R. & Hammer, S. (red.) (2011). *The Mutual Construction of Statistics and Society*. New York: Routledge.
- Sørensen, K. H. (2010). Fra Excel til Excellence? Måling og veiing av regnearkuniversitetet. *Vardøger*, 32, 115–134.
- Thomas, R. & Davies, A. (2005). Theorizing the micro-politics of resistance: New public management and managerial identities in the UK public services. *Organization Studies*, 26, 683–706.
- van den Brink, M. & Benschop, Y. (2012). Gender practices in the construction of academic excellence: Sheep with five legs. *Organization*, 19(4), 507–525. DOI: 10.1177/1350508411414293.
- Weingart, P. & Maassen, S. (2007). Elite through rankings – The emergence of the enterprising university. I R. Whitley & J. Gläser (red.), *The Changing Governance of the Sciences. Sociology of the Sciences Yearbook* (s. 75–99). Dordrecht: Springer.

- Whitley, R. (2011). Changing governance and authority relations in the public sciences. *Minerva*, 49, 359–385. DOI: 10.1007/s1 1024-011-9182-2.
- Widerberg, K. (red.) (2015). *I hjertet av velferdsstaten*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Wright, S. (2014). Knowledge that counts: Points systems and the governance of Danish universities. I Griffith, A. I. & Smith, D. E. (red.), *Under New Public Management. Institutional Ethnographies of Changing Front-Line Work* (s. 294–338). Toronto: Toronto University Press